

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

SPECIALDRUKKERIJ

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

Verschijnt ieder kwartaal

oktober 1987

"DE SCHAKEL"

(Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders)

oktober 1987
9e jaargang, no. 35

Ere-voorzitter

H. P. Linthorst Homan	Groteweg 123	8191 JV Wapenveld	05206 - 7 87 48
-----------------------	--------------	-------------------	-----------------

BESTUUR:

Voorzitter

R. W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS 's-Gravenhage	070 - 68 35 66
--------------	------------------	-----------------------	----------------

Secretaris

H. F. L. Wensink	Mauritskade 41b	2514 HE 's-Gravenhage	070 - 64 25 36
------------------	-----------------	-----------------------	----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	-----------------	-------------------	-----------------

Voorzitter Sociale Commissie

S. G. Timmers Verhoeven	Blvd. Evertsen 58	4382 AE Vlissingen	01184 - 1 03 55
----------------------------	-------------------	--------------------	-----------------

R. A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 1 34 15
----------------	---------------	---------------------	-----------------

Evenementencommissie

J. A. Bakker	Zeekant 92 G	2586 JB 's-Gravenhage	070 - 54 02 45
J. de Mos	Pr. J. Lelsstraat 36	3151 SJ H.v. Holland	01747 - 21 83

ADRESSENBESTAND

Voor adreswijzigingen of correcties

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57	2597 XD 's-Gravenhage	070 - 24 04 47
--------------------------------	-------------------	-----------------------	----------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	-----------------	-------------------	-----------------

St. Gen. E.
Giro : 359500
Bank : 54 55 46 826
ABN-Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in de maand december 1987.
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 december 1987.

Op de geslaagde reünie van 11 september j.l. heb ik in het bijzijn van de reünisten de bijzondere dank van ons Genootschap verwoord aan Frans Dijckmeester, onze teruggetreden voorzitter. Helaas kon Frans, om gezondheidsredenen, niet aanwezig zijn. Wij begrijpen dat het ook voor hem een grote teleurstelling was niet op de reünie te zijn. Onze beste wensen voor een spoedig algeheel herstel gaan naar hem uit.

Een verslag van de reünie vindt u ongetwijfeld elders in deze SCHAKEL. Natuurlijk van de hand van Freddy Beukers. Ik hoop dat het beroep om assistentie, dat ik op de reünie deed, weerklank zal vinden.

Hoewel niet allen op de hoogte zijn van de adviezen van de Commissie van Dijke aan de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, meende ik toch met een enkel woord de hoofdzaak aan te moeten roeren, omdat het ons allen aangaat.

De Commissie van Dijke adviseert de Minister van WVC om de veelheid van regels met betrekking tot oorlogsgetroffenen te vereenvoudigen en te coördineren en de procedures die daarmee verband houden te bekorten. Dat op zich is een goede zaak.

Met angst in het hart is er door de mensen die voor een verzetspensioen in aanmerking komen geconstateerd dat verkregen rechten worden ontnomen en de bezuinigingswoede ook hen zal treffen. En angst is iets dat juist hen niet nog meer mag worden aangedaan.

Zij, die door hun inzet in de tweede wereldoorlog hebben geleden en daar nog steeds onder lijden, hebben er recht op dat de Nederlandse Staat zich van haar ereschuld ten opzichte van hen bewust is.

Helaas is er onder de huidige generatie bewindslieden en ambtsdragers weinig of geen begrip voor die ereschuld.

Er blijkt geen begrip voor de grote psychologische waarde van de financiële hulp voor de oorlogsgetroffenen, die daarin tevens een erkenning en genoegdoening zien.

Daar moeten wij allen iets aan doen. Waar wij de mogelijkheid hebben moeten wij begrip vragen en begrip kweken voor een zorg waar niet op mag worden beknipt, "omdat er anders een uitzondering moet worden gemaakt."

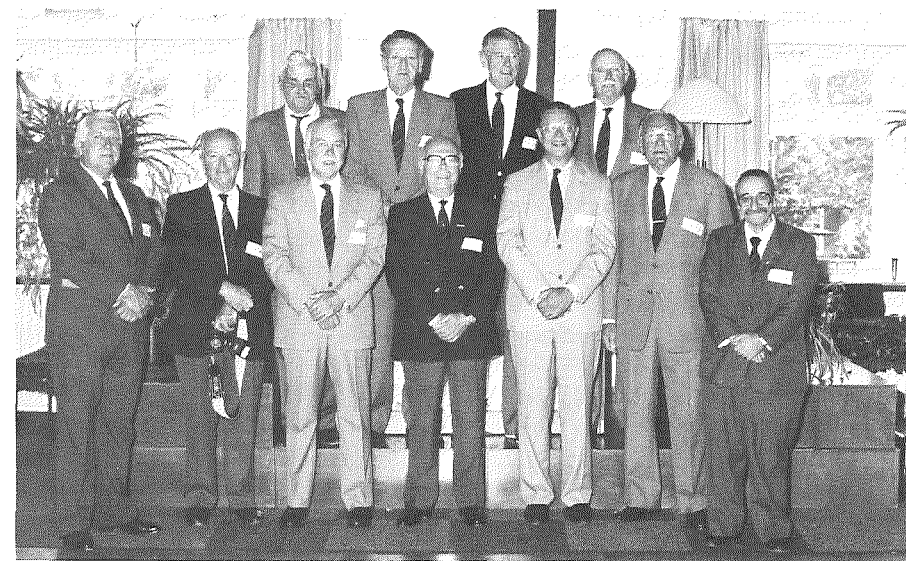
Men moet het lef hebben een uitzondering te maken voor hen die zich tegen de bezetter keerden, toen dat moest gebeuren. Dát moet gebeuren.

Rudi Hemmes

In tegenstelling tot de voor deze maand september gebruikelijke super slechte weerberichten was het een stralende zonnige dag, die 11e september, een dag waarop circa 125 Engelandvaarders, vergezeld van echtgenotes, aanhang en gasten van het Genootschap de Frederikkazerne in Den Haag betraden. Reeds vóór het aanvangstijdstip van 11 uur kwamen zij binnen druppelen.

De registratie, onder de bekwame leiding van Mees Borel Rinkes, had het druk met het innen van nog niet betaalde deelnamekosten en het ontvangen van wéér een aantal reünisten die de organisatiemoeilijkheden van het zich niet van te voren opgeven, onderschatten. Uiteindelijk waren circa 175 deelnemers in de bar van de officiersmess verzameld, waar zij werden toegesproken door de nieuwe voorzitter Rudi Hemmes. Hij betreurde de - om gezondheidsredenen - afwezigheid van Harry Linthorst Homan, Frans Dijckmeester en de heer Bloch, ere-voorzitter van onze Belgische zusterorganisatie. Wél konden worden begroet Henri Branders, de voorzitter van deze organisatie, het "Nationaal Verbond der Oorlogsontsnapt (NVOO)", de heren Soeteman en Stam, aanwezig resp. namens het Buitengewoon Pensioenfonds en de Stichting '40-'45, de Kazernecommandant Lt. Kol. J. Hooftman en de Mess-President Lt. Kol. W. F. Anthonijsz.

Hierna werd voor de SCHAKEL een foto gemaakt van 11 Engelandvaarders die van verre continenten naar deze reünie waren gereisd.

Achter v.l.n.r.: J. Brandjes (USA); P. Jossa (Zuid Afrika); E. Schiff (USA); G. J. Schipper (USA).
Voor v.l.n.r.: P. de Vos (USA); C. H. van Brink (Australië); F. J. N. Spoke (Canada);
Andries D. Woudhuyzen (USA); Hans Hoets (USA); P. de Jong (Canada); A. Kellerman (Panama).

Na het nuttigen van koffie en ander verfrissend vocht werd buiten de traditionele groepsfoto gemaakt waarbij de fotograaf met luid gebrul van "kaike !" de aandacht op het vogeltje probeerde te vestigen.

Tijdens de wederom meer dan voortreffelijke nasi-maaltijd in de bomvolle eetzaal, herdacht de voorzitter de in het afgelopen jaar overleden Engelandvaarders. Aangekondigd werden de verzonden telegrammen aan onze helaas ditmaal bij uitzondering afwezige Beschermheer en aan H. M. de Koningin, die wij feliciteerden met het voorspoedige herstel na Haar ziekte. Nog tijdens de lunch kwam het antwoord van Prins Bernhard binnen :

"Mijn hartelijke dank voor uw vriendelijke telegram. Wens u allen een goede reünie toe. w.g. Bernhard."

Van Koningin Beatrix kwam later het antwoord binnen :

"Op verzoek van Hare Majesteit de Koningin, breng ik u, deelnemers aan de jaarreünie van het Genootschap Engelandvaarders, Haar hartelijke dank over voor de gevoelens van genegenheid en trouw zoals verwoord in uw telegram ter gelegenheid van uw bijeenkomst. w.g. Lt. Generaal T. J. de Geus, Chef van het Militaire Huis van H. M. de Koningin."

Tijdens zijn tafelspeech overhandigde de voorzitter een wapenschildje van het Genootschap aan de nieuwe kazernecommandant en, bij hoge uitzondering voor een niet-engelandvaarder, de genootschapsstropdas aan ons aller goede vriend, de Mess-President.

Ook werd aan de drijvende kracht van ons Genootschap, ons "administratief geweten" Mees Borel Rinkes, hulde en dank gebracht, onderstreept door een daverend applaus.

Aan het slot van zijn betoog werd voorzitter Rudi zeer ernstig toen hij de verwickelingen rond de Buitengewoon Verzetspensioenen aan de orde stelde.

Van de geboden gelegenheid om na de maaltijd, nog wat korte films te zien, werd een matig gebruik gemaakt. Vanaf een uur of vier, nog steeds onder een stralende zon, begonnen velen aan de weg terug naar huis.

Al met al, zoals ook de voorzitter in zijn speech zei, wederom en dank zij het voortreffelijke werk van de evenementencommissie, Jan Bakker en Jacob de Mos, een zeer geslaagde reünie, waarbij ook onze altijd behulpzame "winkeldames" weer goede zaken deden.

FMB

Zaterdag 12 september 1987 - Eemshotel - Delfzijl.

De eerste reünie van "Engelandvaarders-Zwedengangers" is geschied(enis) !

Om u te besparen nog langer op de SCHAKEL te moeten wachten, meen ik met een kort verslag van deze, naar verluidt, zeer geslaagde bijeenkomst te mogen volstaan.

Door de vorengenoemde combinatie als uitgangspunt te nemen, konden 64 route-genoten worden bereikt. Er verschenen in totaal 45 deelnemers en dat aantal mag zeer bevredigend worden genoemd. Dit laatste krijgt meer inhoud door de aanwezigheid van een 9-tal Engelandvaarders die zich in het nabije maar ook in het verre buitenland hebben gevestigd. Zo waren ze er uit de U.S.A. (4) en uit Australië, Engeland, Zweden, Monaco en België! Maar ook uit Maastricht, Waalre en minder verafgelegen plaatsen in Nederland.

Onder de genodigden bevonden zich ook een drietal leden uit de voormalige "Verzetsgroep Zwaantje" die destijds vanuit Delfzijl opereerde. Voorts waren er een 13-tal partners onder de genodigden, zodat ieder "voor elck wat wils" kon kiezen uit de "kleurrijke verhalenbundel..." Om circa 10.30 uur waren de eerste gasten ter plekke en allengs groeide het gezelschap in het voor hen gereserveerde deel van het restaurant, dat een wijds uitzicht bood over de Eems en verder het zeegat uit ... Pluvius was ons goed gezind en verbleef tijdelijk elders, zodat we niet alleen gezellig bij de kraantjespotten van de aangeboden koffie met Groninger koek konden genieten, maar later ook ongewapend (d.w.z. zonder paraplu) een ommetje konden maken. De prettige sfeer binnen werd nog verhoogd door de aanwezigheid van foto's, krantenknipsels en documenten, al dan niet verzameld in plakboeken, over gebeurtenissen tijdens de "Zweedse tussenstop" van korte of langere duur. Weliswaar was bij velen hun Zweedse vocabulaire van toen niet meer "je dát", doch het had niet veel gescheeld of een tweetal van de uitgewekenen van toen had het Zweedse volkslied ten gehore gebracht ! Helaas hadden zij vergeten hun zangstem - voorzover nog aanwezig - mee te nemen ...

Na een hartelijk welkom bij monde van Piet Teensma die zich bereid had verklaard voor deze reünie als "kapitein" op te treden, werd het programma verder zonder stormschade afgewerkt. Jan Damminga kon het daardoor i.v.m. zijn gezondheid wat rustiger aan doen, terwijl ondergetekende bij de uitvoering van een en ander zo nodig kon assisteren. Op het Gemeentehuis werd het gezelschap door B. en W. ontvangen en door de loco-Burgemeester welkom geheten. In zijn toespraak werd nog eens beklemtoond de bijzondere waardering voor degenen die zich destijds aan het nazi-juk wisten te onttrekken en via Delfzijl en Zweden naar Engeland wisten te ontkomen. Maar ook gold dat voor hen, die in Delfzijl achter bleven en in de Verzetsgroep Zwaantje een informatie en ontvluchtingsroute open trachtten te houden. Die waardering werd vervolgens "stoffelijk" bekrachtigd door de uitreiking van een keurige das aan de heren en een dito halsdoek aan de dames, waarin de

verbondenheid met de gemeente Delfzijl tot uitdrukking werd gebracht. Na een weder-dankwoord begaf het gezelschap zich naar het Zwaantje gedenkteken tegenover het gemeentehuis. Daar werd door ieder een rose-rode anjer neergelegd als eerbetoon aan alle leden van de verzetsgroep.

Een zoon van Robbie Wijting, die ons vorig jaar ontviel, maakte een foto van de groep bij het Monument. Vervolgens werd een korte rondwandeling gemaakt naar het haventerrein over het "sluisje" en langs het "poortje".

Dát laatste "monument" betekende destijds voor Engelandvaarders het belangrijkste obstakel op weg naar de vrijheid en de doorgang thans deed bij enkelen wederom het hart sneller kloppen.

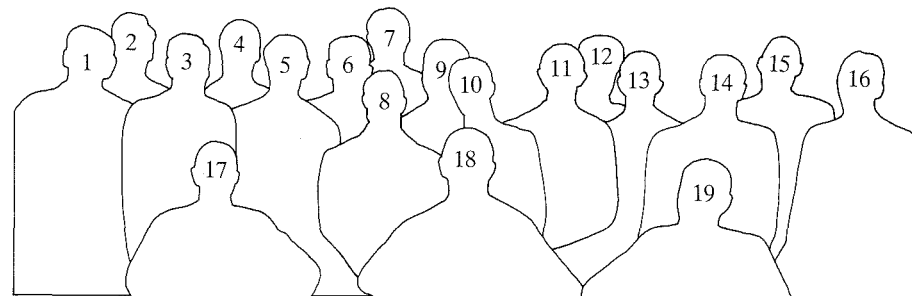
Omdat de oplevering van de gerenoveerde zee-tjalk "Voorwaarts-Voorwaarts" niet op tijd had kunnen plaatsvinden was nog naar een andere mogelijkheid gezocht om de geplande rondvaart door de haven te doen plaatsvinden. Dat bleek echter niet mogelijk, doch achteraf was men er niet rouwig om, want zo kon uitvoeriger worden genoten van het uitgebreide lunch-buffet, dat door de organisatoren werd aangeboden. Uiteraard werd die "aanbieding" mogelijk gemaakt door de van te voren gevraagde inleg van de deelnemers.

Het is evenwel aan de "inzet" van alle deelnemers te danken, dat deze eerste - en mogelijk niet laatste - reünie van Zwedengangers, als zeer geslaagd in de annalen van ons Genootschap mag worden bijgeschreven.

Coen Kleiverda

UIT DE REGIO NOORD

Op 31 augustus 1941, de verjaardag van H.M. Koningin Wilhelmina, waren een aantal Zwedengangers, Engelandvaarders in spé, uitgenodigd door de Nederlandse Consul in Stockholm. Er werd toen onderstaande foto gemaakt.

De vraag wordt nu gesteld:

Wie kent ze nog en waar zijn ze gebleven ...?

De hierna volgende namen staan achterop de foto; de voorletters heeft uw redakteur aan de hand van oude naamlijsten toegevoegd.

1. J. Snijders; 2. C. Snijders; 3. C. Vonk; 4. M. van Hattem; 5. D. J. Kooy; 6. L. v. d. Schans; 7. P. N. Starink; 8. A. van Buren; 9. A. Wagenborg; 10. J. L. Warnou; 11. B. of K. Beije; 12. P. J. de Ruijter; 13. G. 't Lam; 14. .. Smit; 15. A. R. Klunder(t); 16. A. Duinhoven; 17. ..Gerth; 18. ..de Jongh; 19. ..Camonie.

Wie de vraag geheel of gedeeltelijk kan beantwoorden gelieve dit te laten weten aan: Coen Kleiverda, Theo Thyssenstraat 1, 9301 HV Roden. Tel. 05908-18182.

Er ging nogal wat mis met het juli-nummer van de SCHAKEL.

Door allerlei omstandigheden liep de verschijningsdatum wat uit en tot overmaat van ramp sloop er een zeer storende fout in de tekst van de titelpagina.

Hoe goed je ook probeert te corrigeren, toch blijkt het iedere keer weer opnieuw dat je fouten over het hoofd ziet.

Geringer was de schade in het artikel over de nieuwe voorzitter, waarin vermeld werd dat hij pas in 1987 gepensioneerd werd in plaats van in 1978.

Oók ditmaal verschijnt de SCHAKEL enige weken later dan te doen gebruikelijk. Dit is echter een legitiem gevolg van de datum van de jaarlijkse reünie. Wij wilden in deze SCHAKEL nog een verslag van de reünie opnemen en kunnen daardoor óók het verslag van de "Zwedengangers reünie", die 11 september plaats vond, opnemen. Dit brengt de minimum vertraging op van twee weken. Het spijt ons voor de vele lezers die al enige tijd op ons blad hebben zitten wachten.

Maar wees gerust, de SCHAKEL is nog lang niet ter ziele, hoewel uw redakteur zo nu en dan er knap zenuwachtig van wordt om zijn produkt iedere drie maanden op tijd in uw bus te doen vallen. We gaan onverstoord verder.

FMB

TELEVISIE INTERVIEW 30 APRIL 1987

Een van onze lezers maakte ons erop attent dat het televisie interview dat H. K. H. Prinses Juliana en Z. K. H. Prins Bernhard op bovengemelde datum vanuit Paleis Soestdijk gaven,- in tegenstelling tot wat het voorgaf te zijn,- **niet** "live" was, maar enige weken daarvoor was opgenomen, zo was de schrijver van de desbetreffende aan ons gerichte brief gebleken uit een officiële mededeling.

Aan de redactie is deze officiële mededeling ontgaan, vandaar in ons verslag de vermelding van een "live" opname.

FMB

OPROEP

Het archief van de Stichting Genootschap Engelandvaarders, of liever gezegd de verzameling veelal authentieke stukken, verslagen, krantenknipsels, dagboeken, foto's, teveel om op te noemen, is in de loop der jaren vrij omvangrijk geworden. Was het alléén maar een stichtingsarchief geweest met daarin de verslagen van bestuursvergaderingen alsmede de correspondentie, dan was het nog allemaal te overzien geweest.

Maar in het beheer van verschillende bestuursleden bevinden zich, her en der verspreid, dozen vol met zaken die eigenlijk eens een keer op een rijtje zouden moeten worden gezet door iemand die van archivering en catalogisering een beetje verstand heeft. Dit stukje verstand, c.q. de tijd en het geduld, ontbreekt bij de bestuursleden. Vandaar dat wij bij deze een beroep doen op vrijwilligers die van mening zijn ons te kunnen helpen bij het werk van inventariseren en catalogiseren van al dat gene wat zich in de dozen bevindt. Degenen uit onze grote kring, die daarvoor tijd en belangstelling hebben, gelieven zich op te geven bij onze secretaris H. F. L. Wensink, Mauritskade 41b, 2514 HE 's-Gravenhage. Telefoon: 070-642536. In de eerstvolgende bestuursvergadering komt dit punt weer aan de orde waarna met degenen die zich hebben opgegeven contact zal worden opgenomen.

FMB

VAN DE PENNINGMEESTER

Acceptgiroformulieren/cheques

Mede uit overwegingen van kostenbesparing hebben wij ten behoeve van de deelname aan de reünie van 11 september de acceptgiroformulieren voor het verrichten van betalingen alléén maar gezonden aan binnen Nederland wonende Engelandvaarders. Wij hadden vergeten zulks in het vorige nummer van de SCHAKEL te vermelden. Enkele in het buitenland wonende Engelandvaarders hebben echter wél een girorekening in Nederland. Zij waren verontrust over het ontbreken van het formulier. In dit laatste geval kunnen zij gebruik maken van normale giro- of bankoverschrijvingsformulieren. Bank en gironummer van het genootschap staan altijd vermeld op de titelpagina van elke SCHAKEL. **Altijd** vermelden waarvoor overmaking is bestemd. Op **eigen** girobiljet **niet** het nummer van de bankgirocentrale (Dat vermeld staat op acceptgiroformulieren) gebruiken! Wanneer men vanuit het buitenland met bank- of eurocheques betaalt, in buitenlandse valuta maar óók in guldens, wordt met het verzilveren hiervan bij een Nederlandse bank een bankprovisie van f 9,-- aan de penningmeester in rekening gebracht, ongeacht de hoogte van het overgemaakte bedrag.

Sommige in het buitenland wonende Engelandvaarders zenden gewoon een enveloppe met bankbiljetten naar de penningmeester. Deze biljetten kunnen dan zonder verdere kosten bij de bank worden ingewisseld. Dit is, zeker voor kleinere bedragen, voor de kas van het genootschap de voordeligste wijze van geld uit het buitenland, - ook vanuit België - te ontvangen.

Uw penningmeester hoopt dat in het vervolg met bovenstaande rekening kan worden gehouden. Met dank voor het lezen van deze taaie lectuur.

FMB

MIRANDA DE EBRO

Op zijn pelgrimstocht door Frankrijk, over de Pyreneeën, door Spanje naar Gibraltar, is onze oud-voorzitter op zoek geweest naar het kamp Miranda de Ebro, waaraan menig Engelandvaarder niet al te plezierige herinneringen heeft overgehouden. "Van het kamp, zo schrijft Frans Dijkmeester, was zo goed als niets meer terug te vinden." Een eenvoudige gedenksteen, compleet met duif van Picasso, geeft de plaats aan waar "links Miranda" hommage brengt aan hen die voor hun vrijheid daar hebben vertoefd. Zo, dat weten we dan ook weer!

FMB

Miranda de Ebro, mei 1987

Door gebrek aan plaatsruimte in ons vorige nummer kan de foto van de prijsuitreiking van de "Engelandvaardersgolfdag" eerst nu geplaatst worden. Uit handen van de organisator van deze zeer geslaagde dag, Kees Bottema, ontvangt de echtgenote van Engelandvaarder Deibel, Molly Deibel, de eerste prijs. Plaats van handeling het fraaie clubhuis van de Noordwijkse Golfclub.

Op verzoek van een andere golfenthousiast, A. van der Heijden plaatsen wij tevens zijn oproep tot deelname aan een golftrip in Engelandvaarders verband naar Spanje.

ENGELANDVAARDERS GOLFWEK AAN DE COSTA BLANCA, SPANJE.

Op de laatste Engelandvaardersgolfdag op 1 juni j.l. is voorgesteld een speciale golfweek aan de Costa Blanca te organiseren. Hier wonen een aantal golfspelers en speelsters die ook op deze dag aanwezig waren en zich beschikbaar stelden voor het organiseren van het verblijf en de golf- en toeristische evenementen in de week van ongeveer vrijdag 12 tot zaterdag 20 februari 1988. Deze week valt precies in de amandelbloesemtijd over uitgestrekte amandelboomgaarden terwijl dan nog steeds de sinaasappelen aan de sinaasappelbomen hangen. In deze streek ten Zuiden van Valencia tot Benidorm bevinden zich op niet te grote afstand van elkaar een aantal fraaie golfcourses.

Het ligt in de bedoeling dat de reis per comfortabele Touringcar wordt gemaakt (kosten ongeveer 260 gulden retour per persoon) en de deelnemers(sters) bij de aldaar woonachtige golf-families worden onder gebracht.

Voor de niet-golfspelende partners worden neven activiteiten georganiseerd wanneer er door de anderen wordt gegolfd.

Het enthousiasme voor dit initiatief was op het laatste gehouden golftoernooi groot en de namen van de golfspelende Engelandvaarders via de deelnemers(sters) lijst zijn bekend. Het is echter heel goed mogelijk dat er onder de Engelandvaarders veel meer golf-enthousiasten zijn, bijvoorbeeld in het buitenland.

Daarom verzoeken wij diegenen die golven en aan deze week in principe willen deelnemen zich alvast bij het onderstaande adres op te geven. In elk geval ontvangen de bij de organisatie reeds bekende golfers in november een schrijven met verdere details met intekenlijst. Het contactadres in Nederland is:

A. van der Heijden, Lod. Napoleonlaan 163, 4904 LJ Oosterhout, tel. 01620-26500.

P.S. Eigen vervoer is natuurlijk geen bezwaar (zie t.z.t. de intekenlijst).

A. v. d. H.

DE OUWE JONGENS VAN 41 JAAR GELEDEN

Van onze losvaste medewerker Sam Timmers Verhoeven ontvingen wij de navolgende bijdrage.

Sam T.V. zou overigens de SCHAKEL óók geheel kunnen vullen met discussies over de behandeling van de affaire rond de herziening van wetten en regels inzake de buitengewoon Verzetspensioenen en de commissie van Dijke die zich daarmee bezig heeft gehouden. Maar deze literatuur is alléén maar begrijpelijk voor degenen die intens in deze materie zijn gedoken. Zelfs verzetspensioengerechtigden snappen er langzamerhand niets meer van, dus zullen wij het dan ook onze lezers besparen.

DE OUWE JONGENS VAN 41 JAAR GELEDEN.

Hoewel het maken van een reisje naar Engeland bijna net zo simpel is als het crossen van onze Europese Zuider-buurlanden, blijft het toch altijd weer een amusant bedrijf. Dat komt door de Engelsen zelf.

Zo'n dikke 41 jaar geleden zwoegden we als drukke baasjes door allerlei "battleschools" en officiersopleidingen op dat aparte Engelse eiland.

Engelandvaarders kwamen altijd wel ergens bij een of ander wapen terecht. Maar in 1945 werd een training als piloot bij the R.A.F. zowat onmogelijk en "the next best" voor sommigen van ons was de "Royal Artillery". Want, zo dachten wij, daar zit het meeste vervoer. De oorlog begon haar einde te naderen, en transport was van vitaal belang voor onze meer "creatieve" bezigheden. We hebben het geweten want halverwege de opleiding moesten we "infantrytraining" ondergaan. In the Far-East was nml. gebleken dat artilleristen geen infanterie-ervaring hadden, en daardoor meer risico liepen. We hebben naast het sjouwen met 25-pounds en 5.5 inch stukken, zowat het gehele Yorkshire afgemarcheerd. Later kwam dat echter met patrouille lopen op Java wel van pas.

Ik was die episode uit mijn leven zowat vergeten totdat, niet zo lang geleden "out of the blue sky" een briefje kwam van de "leading-cadet" van former A-53 troop R.A.-OCTU". En zo zijn we dan enige dagen geleden na zo'n 41 jaar voor het eerst bijeen gekomen in de Royal Artillery officers-mess in Woolwich, de bakermat van de Engelse Koninklijke Artillerie. Eerst de Olaulijn, dan met de bus van Sheerness naar Londen, underground en dan met een buurtspoorreintje naar Woolwich, en dan een eindje lopen (infanterie-ervaring !) totdat de desbetreffende kazerne-gebouwen opdoemden. Ik had mijn doel bereikt; overal oude stukken opgesteld keurig onderhouden. Ook een 25-pounder en een 5.5 inch. De 5.5 vonden we een machtig wapen, die hoorde je nauwelijks, terwijl de trouwe 25-pounder een nijldige keffer was. De 25-pounder was een combinatie van vlakbaan en houwtzergeschut, én zelfs als afweergeschut zou er een Duits vliegtuig mee zijn neergehaald. Verder was het ook een anti-tankwapen.

Op de drillsquare stond ook nog een heel oud prachtig versierd "cannon" uit een heel oude tijd. Zo kwam ik weer eens terug van weggeweest. De oude vertrouwde drill-bevelen weerklonken over het drill-square als vroeger - geen spat veranderd. Keurig beleefde militairen, zonder lange haren ! Rustig ontvangst bij the Mess-Desk: "I will show you to your room, Sir - do mind the step please."

Ik was zagezegd thuis. Toen naar beneden naar een salonachtig zaaltje waar mijn Hollandse collega en ik werden voorgesteld aan de mess-president, met de toevoeging dat hij een wijnkenner was. Ik probeerde grappig te zijn en zei: "I won't loose you out of sight Sir", het antwoord kwam prompt "I just try to hold on to it."

Na verdere beleefdheden bij thee en port te hebben uitgewisseld werd het vanzelf vijf uur, en kwamen één voor één vroegere medecadetten uit 1945/46 binnen, en vonden de al of niet herkenningen plaats. De één was niets veranderd, de andere

totaal, maar ik had een oude groepsfoto bij me, en sloeg derhalve niet zo'n gek figuur. Al die herinneringen kwamen al na de eerste drankjes weer terug, waarna we met z'n allen aan een enorme ronde tafel werden geschoven. De menukaart, een replica van het menu t.g.v. ons "passing-out-parade-dinner 1946" (dat hadden ze keurig bewaard), toonde ons een heerlijk diner. Believe me, de Engelse keuken is het niet altijd, maar in de militaire keuken van Woolwich was het perfect: ik heb nergens zulk heerlijk vlees gegeten, met uiteraard de voortreffelijke wijnen van onze eerder genoemde "connoisseur."

's Morgens moest ik zeer vroeg uit de veren, om diezelfde dag weer terug in Vlissingen te zijn. Ik had de British rail van 6.03 uur, ook op het stationnetje weer "mind the step Sir", wegens dat derde railsje dus, waar 220 volt of meer, op staat, "it may be quite killing, you know."

Bij Victoria-station even op zoek naar mijn Olau-bus op "Bressendenplace" dat onvindbaar was. Op mijn vraag kreeg ik stereotiep "never heard of it" te horen, "try the snackbar overthere", die mij rustig vertelde dat ik op het bewuste pleintje stond. Maar ja, het was dan ook uitermate vroeg in de ochtend.

En zo keerden we terug van een heerlijk rustig eiland met eeuwenoude tradities, en verfijnde humor.

Wel, lieve lezers, we waren begin 1970 met een groep Engelandvaarders op een "nostalgic tour" naar Londen, en later in begin 1980 wederom. Alle goede zaken bestaan uit drie: Omdat we toch een dagje ouder worden, moesten we voor 1990 dat maar eens herhalen. Ik zal het eens ter bestuurstafel brengen. Tot schrijvens maar weer.

Sam T.V.

HELEMAAL UIT NIEUW-ZEELAND

Via mevrouw Doerrleben werd het bestuur in het bezit gesteld van een fraaie batik, vervaardigd en aangeboden door Engelandvaarder J. F. de Roo uit Tauranga (N.Z.). Het kunstwerk symboliseert de grensoverschrijding van Frankrijk naar Zwitserland, van onderdrukking naar vrijheid. Op de reünie van 11 september j.l. hebben velen de batik kunnen aanschouwen.

Aangezien wij niet over een "verenigingslokaal" waar dit doek tot zijn recht zou kunnen komen, beschikken, zal dit kunstwerk t.z.t. worden aangeboden aan één van de verzets- of oorlogsmusea, zodat velen, ook buiten onze kring de gelegenheid krijgen het te bewonderen.

FMB

UIT ONZE ARCHIEVEN I

Een bundel met gedichten van de hand van een Engelandvaarder troffen wij aan bij het grasduinen in een van de vele dozen die ons archief rijk is.

Engelandvaarder J. A. M. van Meerlo, - die voor zijn pennevruchten het pseudoniem Joost Olmers gebruikte - heeft in zijn Engelse tijd deze gedichten gemaakt, en in de bundel getiteld "de ballade van een Engelandvaarder" opgetekend. Of deze bundel ooit in druk is verschenen weten wij niet. Wel zijn er enkele van deze gedichten gepubliceerd destijds in het Londense VRIJ NEDERLAND.

In ons archief bevindt zich alleen de fotocopie van het getypte manuscript.

Eén van de kortere gedichten nemen wij hieronder over.

VIJF ENGELANDVAARDERS

We waren vijf
Na langen tocht
Behouden aan het doel gekomen.

We hadden elkaars verhaal vernomen
En zwegen van gedachten zwaar.
De middag riep ons op tot Haar
Die boven onze dromen woonde
Die meer dan Moeder, de geest bezat
Van iedereen die liefde had
Voor 't land dat bloedde en was geschonden.

We zwegen,
De Majesteit maakt stom en stil,
Ze maakt verheven zonder wil
En heft de zielen tot een doel
Van Koninklijk gevoel.

We zwegen,
De eerbied had ons stil gemaakt
Een andere sfeer had ons geraakt,
Verlangen naar sereniteit
En naar een goeden zuiveren strijd.

We waren van gedachten zwaar,
We waren vijf,
Na langen tocht
Behouden aan het doel gekomen.

UIT ONZE ARCHIEVEN II

Wij ontvingen van Engelandvaarder J. M. D. de Niet een aardige en aanvullende reactie op het vervolgverhaal in de SCHAKEL van april en juli 1987, getiteld **"Zes man ontsnappen in 1941 per sloep uit bezet Nederland."** Wij willen onze lezers deze reactie niet onthouden.

Het verhaal van de ontsnapping uit Nederland van de heer de Mos heeft mij indertijd ontzettend geïnteresseerd. Zelf een Scheveninger zijnde heb ik in die eerste bezettings dagen dikwijls langs de zeehaven gelopen overwegende of het mogelijk zou zijn van daar te vertrekken. Het leek mij onmogelijk. En warempel, daar las ik in het boek **"de Schakel"** hoe de Mos en zijn kornuiten op de allereenvoudigste wijze van wal gestoken zijn. Ik neem er nog m'n pet voor af.

Gezien in het licht van het verhaal van de overtocht van de heer de Mos en vrienden is de opzet welke ik uitgeknoebeld had nodeloos gecompliceerd geweest. Om kort te gaan - toen ik over de radio hoorde dat H. M. de Koningin Wilhelmina naar Engeland was uitgeweken, toen realiseerde ik dat ik aan de verkeerde kant van het hek zat. Ik was niet van plan om te wachten totdat de Engelsen mij zouden komen bevrijden. Het is verder een goede stelregel om voordat je ooit een vinger in de as steekt, eerst je aftocht te dekken. Gedurende de eerste weken van mei 1940 ben ik op de fiets over de Zuidhollandse eilanden gegaan om een geschikte plaats voor het vertrek uit te zoeken. Onder meer was mijn oog gevallen op het stoomgemaal aan de Biersum.

Te zelfder tijd ben ik op zoek gegaan naar twee geschikte zeelieden die een bootje naar Engeland zouden kunnen sturen. Hierbij ben ik geholpen door de heer Chaillet, een ex zee-officier die toen bij de Koninklijke Petroleum maatschappij werkte. De heer C. heeft via het Departement van Defensie Willem Keesom geproduceerd. Deze laatste bracht Jim Giel ten tonele.

Intussen heb ik geprobeerd via Hans Woltjer, die assistent technisch manager van de Holland-Amerika lijn was, een reddingsboot te veroveren. In plaats van een reddingsboot vond ik een nieuwe passagier voor de tocht. Uiteindelijk kwam ik te horen dat op de scheepswerf van de heren Bothof enige reddingsboten te koop waren. Ik kocht natuurlijk de verkeerde boot. Jim Giel en Keesom besloten de boot te inspecteren. Zij hebben toen met de heren Bothof afgesproken dat een nieuw bootje zou worden gebouwd. Dat bootje heb ik enige weken later met een vrachtauto afgehaald en naar de Kaag gebracht.

In tussen had Keesom van het Dept. van Def. een compleet inventaris voor een Marine reddingsboot gekregen. Een watervaatje, een kompas, zeekaarten kortom alles wat voor de overtocht van pas kon komen. Ook bereikte ons toen het verzoek om L. van der Veen, een Marine officier die geen eed had afgelegd om niets ten nadele van de bezetters te doen, mee te nemen. Hans Woltjer heeft Eddie Klein gerecruteerd.

Wat heeft de bemanning van dit bootje aan de oorlogsvoering kunnen bijdragen ? Wel, Jim Giel werd commandant van een destroyer. Keesom was gunnery officer op een Hollands oorlogsschip. Van der Veen heeft gedurende de oorlog op het Dep. van Marine in Londen gewerkt. Eddie Klein heeft de oorlogsjaren bij het Ministerie voor Scheepvaart gewerkt. Hans Woltjer belandde, na een korte tijd op de Marine scheepswerf in Soerabaja, in Amerika bij de nieuwbouw van koopvaardij schepen. En ik zelf? Mij hebben ze gestrikt voor een positie bij de Nederlandse Scheepvaart en Handelscommissie. In een afdeling met over de 100 personen heb ik getracht orde te brengen in een administratie, welke toen ik er mee begon meer dan een jaar achter was.

En wat is er van de zes terecht gekomen ? Jim Giel werd praktisch tot het einde van zijn dagen kapitein bij de Java-China-Japan Lijn. Keesom werd hoogleraar aan het Marine Instituut in Den Helder. Van der Veen vond hier aan de wal een baan en is nu gepensioneerd. Hans Woltjer bracht het tot President Directeur van Wilton Feijenoord. Eddie Klein is hier in Tavistock een fabriek met omstreeks 100 man personeel begonnen. Zelf heb ik ook een fabriek.

Alle zes waren lid van het Genootschap. Dat Giel, Keesom en Klein niet in het adressenbestand voorkomen is het gevolg van het feit dat deze drie helaas overleden zijn.

Bij een onderneming als de onze is hulp van vele zijden onontbeerlijk. Het is de bedoeling van dit schrijven om hen de eer toe te zwaaien welke hun zo terecht toekomt. In de eerste plaats denk ik dan aan Keesje alias Kees Hogewoning thans vrouwenarts te Dordrecht. Hij was in die tijd een jochie uit de eerste klas van de HBS. Hij heeft de oom met een binnenvaart motorboot ten tonele gebracht. Keesje wist overal raad op.

J. M. D. de Niet

BOEKBESPREKING

Uit het maandorgaan TERUGBLIK van de Documentatiegroep '40-'45 namen wij het volgende over:

Ongetwijfeld zullen er nog Engelandvaarders zijn die door middel van deze "sluipvluchten" de vrijheid hebben bereikt. Zeker voor hen zal dit interessante lectuur zijn, schrijft Engelandvaarder M. L. Parren uit Enschede die ons hierop attent maakte.

"Sluipvluchten naar Lissabon"

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was aan Geallieerde zijde de DC-3, beter bekend onder de naam Dakota, het uiterst betrouwbare werkpaard in de lucht. En ook nu nog in het straal- en ruimtevaarttijdperk, meer dan vijftig jaar nadat de eerste DC-3 de lucht in ging, vliegt deze bekende verschijning nog steeds.

Ad van Ommen, die als KLM-gezagvoerder vele jaren met dit type heeft gevlogen, schreef een boek over de Nederlandse vliegers en "hun" Dakota's als een soort hommage aan dit beroemde vliegtuig. Met vijf DC-3's en één DC-2 begon de KLM op 27 juli 1940 vanuit Engeland een lijndienst op Lissabon. In de herfst van dat jaar moest de dienst vanwege problemen met de Engelsen tijdelijk worden gestaakt, maar kon vóór het einde van het jaar weer worden hervat. Op 10 april 1944 werd de

duizendste vlucht gemaakt, hetgeen neerkwam op een gemiddelde van vijf vluchten Engeland-Lissabon vice versa per week. In die periode werd één DC-3 door de Duitsers boven zee neergeschoten. Het aantal in dat tijdvak vervoerde passagiers, staatslieden, diplomaten, ambtenaren, evacués en ontsnapte krijgsgevangenen bedroeg bijna elfduizend.

Voor de samenstelling van het eerste gedeelte van het boek, handelend over de periode tot vlak na de oorlog, maakte de schrijver gebruik van documenten uit het KLM-archief en van rapporten en een dagboek van enkele vliegers. Het tweede deel, de periode na de oorlog tot in de jaren vijftig, is gebaseerd op een groot aantal interviews o.a. met Prins Bernhard, die ook het voorwoord schreef. De beschrijving van vele dikwijls avontuurlijke belevenissen, afgewisseld met anekdotes, maken het boek prettig leesbaar. Voor de geschiedschrijving van de Nederlandse burgerluchtvaart is het een waardevol boek. Enkele kleine onvolkomenheden, zoals een "P-40 Mustang" en het vermelden van "B-24" en een "Liberator" in één zin als twee verschillende vliegtuigtypen, doen daar weinig afbreuk aan.

Het 386 pagina's tellende boek ziet er keurig verzorgd uit en is gebonden in een harde band. Een uitgave van Buijten & Schipperheijn B. V. Amsterdam.

Prijs f 34.90 (ISBN 90-6064-595-8).

P. Brouwer

VERZETSMUSEUM FRIESLAND

Ook het noorden des lands beschikt over een Verzetmuseum, en wel sinds 1979. Dit museum heeft deze zomer een permanent onderdak gekregen aan het Zuiderplein 9-13 te Leeuwarden. Het daar tentoongestelde geeft een zeer volledig historisch overzicht vanaf 1933, de opkomst van het nazisme in Duitsland, de mobilisatie, de meidagen van 1940, de bezetting in al zijn facetten tot en met de bevrijding. Het Verzetmuseum Friesland tracht op deze wijze de herinnering levend te houden aan die jaren van verschrikking en terreur, maar wil tevens ook het besef kweken voor de oorzaken en de achtergronden van de tweede wereldoorlog, om hetgeen zich toen heeft voorgedaan in de toekomst te voorkomen.

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders.
Aanvulling no. 7 per 1 september 1987, toe te voegen aan de
adreslijst van de "Schakel" no. 28 van december 1985.

OVERLEDEN

J. J. Jansen			Sellingen
Turksma, Mevr. H. E.			België

NIEUW TOEGETREDEN

Cevat, D. H.	3 Clos des Fontaines, La Vilette	St. Martin's	Guernsey, C. I.
Meljado, Ph.	Brederostraat 21	2018 Antwerpen	Verenigd Koninkrijk
Bolle, J. M.	J. F. Kennedylaan 169	2285 AE	België
			Rijswijk

AANVULLINGEN EN WIJZIGINGEN

Bloch, M.	Hogewerf 58	1082 NE	Amsterdam
Ensink, G. L.	Anna Paulownalaan 46	5583 BG	Waalre
Flemer, J. H.	P.O. Box 1614, Pinehurst	N. C. 28374	USA
Kiezenbrink, C.	p/a Emmerikseweg 252/118	7206 DE	Zutphen
MacLaine Pont, H. C.	Heemskerckstraat 20	2518 EK	's-Gravenhage
Poel, C. van der	c/o van Dam, Apartado 1169	Caracas	Venezuela
Schiff, E.	Sweetbay road 18		
	Rancho Palos Verdes	CA 90274	USA
Slingenberg, B. J.	Gorsselweg 31	7437 VZ	Bathmen
Wijnberg, Mr & Mrs T. B.	Mc Ilwraithstreet 1/25	Moffat Beach 4551	Queensland
			Australië

Wie kan ons helpen aan het adres van ondergenoemde Engelandvaarders?
Adres (met laatste ons bekende woonplaats) **thans onbekend:**

Binnenkamp, D. C.		Rotterdam?
Hazelzet, G. A. M.		Monaco?
Westdorp, J. J.		De Cocksdorp, Texel?

ADRESWIJZIGINGEN OF CORRECTIES GAARNE AAN:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57
	2597 XD 's-Gravenhage
	Tel. 070-240447

ADRESSENBESTAND ENGELANDVAARDERS

Het is alweer enige jaren geleden dat wij alle lezers van de SCHAKEL, een adressenbestand Engelandvaarders hebben gezonden. Het maakte deel uit van het decembernummer van 1985.

Sindsdien is het aantal mutaties zeer omvangrijk geweest zodat een nieuwe editie wenselijk wordt geacht. Nu is het drukken en het verzenden van deze lijst van bijna 600 namen en adressen een vrij kostbare aangelegenheid. Tevens is ons gebleken dat een groot aantal lezers toezending van deze lijst, niet noodzakelijk vinden.

Te dien einde is besloten om de nieuwe lijst in een geringer aantal te laten aanmaken en **alleen te verzenden aan diegenen die er prijs op stellen het adressenbestand 1988 te ontvangen.**

Om er nu achter te komen wie van de lezers er prijs op stelt het adressenbestand te ontvangen is onder deze mededeling een formulier gedrukt dat ingevuld, uitgeknipt en aan ons verzonden moet worden en wel **vóór 1 december 1987.**

Er zal dan zorg voor worden gedragen dat in de eerste helft van 1988, het nieuwe bestand aan de belangstellenden wordt opgezonden.

hierlangs afknippen

te verzenden aan:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes,
Hanedoesstraat 57,
2597 XD 's-Gravenhage.

Gaarne zal ik het nieuwe adressenbestand 1988 van de
Stichting Genootschap Engelandvaarders ontvangen.

(IN BLOKLETTERS)

datum

naam

straat

postcode

woonplaats

(voor buiten Nederland wonende Engelandvaarders)

provincie/staat

land